

ponunt unionem. Unde S. Raphael, apud Tob. xii, 19, ait : *Videbar quidem vobiscum manducare et bibere : sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest, utor.*

CAPUT QUINTUM.

DE ANGELORUM INTELLECTU, VOLUNTATE ET INTER SE
LOCUTIONE.

Statim ac creati fuerunt angeli, tanquam præstantissimum donum et ornamentum, sanctificantem acceperunt gratiam, juxta communioem Patrum et theologorum sententiam. Unde S. Aug., *de Civit. Dei*, lib. 22, cap. 9, n. 3 : *Deus erat simul in eis et condens naturam et largiens gratiam : unde sine bona voluntate, id est, Dei amore, nunquam sanctos Angelos fuisse credendum est.*

Præter gratiam sanctificantem, Angeli auxilio actuali ad perseverandum indiguerunt, juxta communioem sententiam. Quodnam autem fuerit hoc auxilium acriter inter se disputant variæ scholæ. Ab illis questionibus consulto abstinemus. De Angelorum autem intellectu, voluntate ac locutione nobis agendum est.

De intellectu Angelorum.

Certum est angelos, quantumvis perfectos, omnia præterita, præsentia, futura, existentia et possibilia non cognoscere, alioquin essent infiniti et Deo similes. Quid ergo cognoscere, vel non cognoscere possint, exquirunt theologi; ac 1° certum est eos seipsos cognoscere, sicut mens humana seipsam cognoscit, id est, certo scire se esse et cogitare. An propriam substantiam videant, an verò eam per abstractionem tantum cognoscant, sicut nos mentem nostram, non

sibi consentiunt auctores. Probabile tamen videtur eos intuitiva visione seipsos cognoscere.

2° Certum est eos cognoscere res existentes, ut ex variis Angelorum apparitionibus, locutionibus et actionibus in Scriptura relatis patet : an singuli Angeli omnes res creatas et singulas earum partes simul cognoscant, definire non valemus.

3° Certum est eos cognoscere Deum per creaturas, quæ ipsius existentiam, Angelis perspicacitate longe superioribus sicut et nobis, aperte manifestant, juxta hæc Apostoli verba (Rom., i, 20) : *Invisibilia Dei a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.* Hinc innumera et mirabilia Dei opera nobis ignota, non ideo judicanda sunt inutilia, quia, seclusis aliis rationibus, multæ cœlestium intelligentiarum multitudines ea contemplari et ex illis Deum glorificare possunt.

4° Certum est Angelos beatos Deum etiam cognoscere per visionem intuitivam; nam *Angeli eorum*, inquit Christus apud Matth., xviii, 10, *in cœlis semper vident faciem Patris mei qui in cœlis est.* Probabilius est aliquod supernaturale auxilium ipsis necessarium esse ad beatissima hac visione fruendum, non autem ad Dei notitiam per creaturas assequendam.

5° Dubitari non potest quin Angeli se invicem cognoscant; legitur enim in Isaïa, vi, 3 : *Seraphim clamabant alter ad alterum, et dicebant : Sanctus, etc.*; in Daniel., vii, 10 : *Millia millium ministrabant ei*; Luc., ii, 13 : *Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis laudantium Deum et dicentium, etc.* Porro supponi non potest tales cantores et ministros secum agentes, se invicem non cognoscere. Ergo, etc. Quomodo vero se invicem cognoscant, nescimus : probabiliter per visionem intuitivam.

6° Angeli secretas hominum et cæterorum Angelorum cogitationes non cognoscunt : nam in I, Paralip., xxviii, 9, habetur : *Omnia enim corda scrutatur Dominus, et universas mentium cogitationes intelligit;*

in II Paralip. : *Tu enim solus nosti corda filiorum hominum*; in Jerem., xvii, 9 : *Pravum est cor omnium et inscrutabile : quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor et probans renes*. Peculiare est igitur Deo secretas mentium cogitationes et voluntates investigare et certo cognoscere : ergo hæc facultas non tribuenda est Angelis.

7° A fortiori, futuras et liberas hominum determinationes certo prævidere non possunt : sequitur ex dictis. Insuper Deus per Is., xlvi, 9, dicit : *Ego sum Deus, et non est ultra Deus, nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimum, et ab initio quæ necdum facta sunt*.

Si quid ergo Angeli per seipsos de secretis hominum aliorumve Angelorum cogitationibus aut futuris determinationibus liberis sciant et prænuntiant, id est tantum per conjecturam, ut facere solent sagaciores homines, minime vero per intuitionem aut aliam cognitionem certam.

8° Certum videtur omnes Angelos cognitionibus non esse æquales : inter eos enim varii sunt ordines et varii gradus; ergo et diversi intelligentiæ modi, saltem secundum diversos ordines. An individua ejusdem ordinis inter se differant aliter quam numero, nescimus.

De Angelorum voluntate.

Angeli nobis exhibentur in Scriptura ut agentes : agere non possunt sine voluntate : ergo habent voluntatem.

Angeli, utpote intelligentes, cognoscunt quid sit bonum aut malum, quid eligendum vel omittendum. Ex ea autem cognitione, in substantia activa, nascitur facultas eligendi seu liberum arbitrium quod omnes theologi unanimiter tribuunt Angelis.

Hinc evidenter sequitur in Angelis esse facultatem amandi et odio habendi, id est, bonum prosequendi et

malum aversandi. Angeli autem seipsos et Deum necessario diligunt, quia nullam videre possunt rationem seipsos aut Deum odio directe habendi. Si dæmones sui destructionem exoptent, non ex odio, sed potius ex amore sui, quia æstimant melius sibi non esse quam in tantis versari suppliciis : si Deo maledicant, non quia judicant illum esse odio dignum, sed propter rigorosam ejus justitiam.

De Angelorum locutione.

Locutio in genere est cogitatio unius substantiæ intelligentis alteri certo indicio manifestata. Hinc homines secum loquuntur per verba, per scripta, per alia signa, quia sic diversis modis suas cogitationes aliis manifestant.

Certum est Angelos expeditam habere facultatem loquendi : in pluribus enim Scripturæ locis repræsentantur ut hominibus vel aliis Angelis loquentes; v. g. : *Seraphim clamabant alter ad alterum* (Is., vi, 3); *Si linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum*, etc. I, Cor., xiii, 1 : ergo Angeli, sicut homines, habent linguam sibi propriam.

Admitti non potest Angelos cogitationes aliorum Angelorum sicut suas videre; nam 1° secretas hominum cogitationes non vident; cur magis aperte viderent quod in cæteris intelligentiis geritur? 2° Si res ita esset, nulla inter eos existeret locutio, quod Scripturæ adversatur. Ergo, quemadmodum homines secretas cogitationes suas pro nutu his aut illis, non vero aliis manifestant, sic et Angeli modo sibi proprio facere possunt, sive respectu hominum, sive respectu cæterorum Angelorum.

Quis autem sit iste modus, quomodo exerceatur, subtilissime agitant theologi, et definire nequeunt.

Quod de locutione Angelorum diximus animabus humanis a corporibus separatis applicari potest.

CAPUT SEXTUM.

DE CULPA ET POENA ANGELORUM.

De fide est Angelos peccare potuisse, et multos de facto peccasse. Sic enim Christus, apud Matt., xxv, 41, ait : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum qui paratus est diabolo et Angelis ejus.* Apud Luc., vii, 2, legitur : *Et mulieres aliquæ, quæ erant curatæ a spiritibus malignis.* II, Petr., ii, 4 : *Si enim angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.*

Multis in aliis locis fit mentio de diabolo, de dæmoniis tanquam de spiritibus malignis, et universa, clara ac constans Judæorum, Christianorum ipsorumque Mahumetanorum traditio, imo et apud infideles sæpe non obscure reperta, tenet malos existere angelos : porrò Deus eos non fecit malos : ergo peccaverunt et culpa sua facti sunt mali ; dein miseri, quia, Deo sic ordinante, gravissimas subeunt pœnas peccato suo debitas, ut patet ex verbis Christi et B. Petri superius citatis et ex his B. Judæ, v, 6 : *Angelos qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit.*

Communius docetur primum Angelorum peccatum fuisse actum superbiæ, qui sibi super excellentia propria placentes, honorem Deo debitum non redebant ; et hæc communis sententia nititur, 1º verbis Scripturæ ; v. g., Tob., iv, 14 : *In ipsa enim* (id est, in superbia) *initium sumpsit omnis perditio* ; Eccli., x, 15 : *Initium omnis peccati est superbia* ; Is., xiv, 12, sub figura regis Babylonis loquitur ad diabolum juxta multorum sententiam, dicens : *Quomodo cecidisti de cælo, Lucifer?... qui dicebas in corde tuo...* quibus verbis alludere videtur Christus, dicens apud Lucam, x, 18 : *Videbam Satanam sicut fulgur de cælo*

cadentem. 2º Unanimi Patrum et Doctorum consensu ; v. g., S. Hieron., *Epist.* 18, t. IV, part. 2, col. 40 : « *Novi apud te et apud matrem tuam superbiam per quam diabolus cecidit, penitus locum non habere ;* » S. Aug., *De Civ. Dei*, l. 22, cap. 1, t. VII, col. 655 : « *Qui cum præsciret Angelos quosdam per elationem...* tanti boni desertores futuros, etc. » 3º Quia non videtur quomodo puræ intelligentiæ aliter peccare potuissent. Ergo, etc.

Sed cujus generis fuit hæc superbia ? Quidam dicunt Angelos ægre tulisse humanam naturam ad consortium Divinitatis elevandam esse : sed non constat incarnationem eis manifestatam fuisse. Alii volunt eos fuisse offensos ex eo quod homo ad imaginem Dei creatus fuerit : hoc certe non facile intelligitur. Alii vero, cum P. Petau, asserunt illos cupide ambiisse dominationem super creaturas et plenam animi independentiam. Hæc sententia non videtur contemnenda. Plerique, post S. Thomam, sentiunt superbiam in eo constitisse, quod Lucifer beatitudinem sibi propositam vi propria assequi voluerit, expetiveritque fieri similis Altissimo.

Ecclesia autem circa has diversas sententias nihil definit.

Quo tempore et quo numero lapsi fuerint Angeli, nescimus.

Sequitur ex dictis 1º Angelos creatos fuisse beatos, saltem beatitudine naturali, quæ in perfecta Dei cognitione et amore consistebat ; 2º non fuisse in beatitudine supernaturali consummata, id est visione Dei intuitiva non fructos fuisse, alioquin non peccassent nec peccare potuissent ; 3º eos beatitudine supernaturali inchoata seu gratiâ sanctificante donatos esse : hoc generaliter admittunt Patres et doctores ; 4º multos non perseverasse, et gravibus suppliciis esse affectos ; 5º multos alios perseverasse, merita acquisivisse et pro remuneratione in beatitudine supernaturali per visionem intuitivam consummata constitutos fuisse.

CAPUT SEPTIMUM.

DE ANGELORUM MINISTERIIS.

Paucis verbis hic dicendum occurrit; 1° de missione Angelorum in genere, 2° de Angelis custodibus, et 3° de impugnatione ex parte malorum Angelorum.

De missione Angelorum in genere.

De fide est Angelos ad ministerium esse destinatos, ut fert ipsorum nomen genericum; sic enim habetur in Scriptura, Exod. xxiii, 20: *Ecce ego mittam Angelum meum qui præcedat et custodiat te in via*; Tob., xii, 20: *Tempus est ergo, inquit Raphael, ut revertar ad eum qui me misit*; Matt., xiii, 41: *Mittet filius hominis Angelos suos*; Luc., i, 26: *Missus est Angelus Gabriel a Deo*, etc. Sic etiam unanimiter Patres et totius Ecclesiæ fides. Ergo, etc.

Videtur ex Daniel, vii, 10, inter Angelos, alios ministrare et alios Deo assistere: *Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei*. Hinc inferunt doctores, cum S. Th., i parte, q. 112, art. 2, solos inferiores Angelos, ex lege communi, mittendos esse, superiores vero non nisi ex speciali commissione, ob specialem et gravem causam; v. g., ad ducendum juniorem Tobiam, ad exterminandum Sennacherib exercitum, ad annuntiandum Incarnationis mysterium, etc. Nihilominus dicere licet cum B. Paulo, Hebr., i, 14: *Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi?* quia hic spectantur Angeli relative ad Christum Dominum cujus omnes sunt servi et ministri.

De Angelis custodibus.

1° De fide credendum est hominibus datos esse

Angelos custodes; nam 1° id evidenter docet Scriptura, in Ps. xc, 11: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*; Matth., xviii, 10: *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei qui in cælis est*; et in aliis pluribus locis. 2° Circa hoc punctum unanimes sunt Patres. 3° Praxis totius Ecclesiæ est docere Angelos custodes existere, honorandos et invocandos esse. Ergo, etc.

2° Cum illæ rationes sint generales et nullam admittant exceptionem, sequitur omnes homines, sive justos, sive injustos, sive fideles, sive infideles, in statu innocentiae et in statu naturæ lapsæ, Angelos custodes ab ortu suo semper habuisse et nunc habere. Disputant theologi an infantes in utero matris adhuc exstantes speciales jam habeant Angelos custodes, an vero custodiae Angeli matris committantur: pars affirmans probabilior videtur, quia infantes semel animati jam sunt individua rationabilia.

3° Attamen, inter veteres, nonnulli docuerunt Angelos custodes solis destinatos esse fidelibus et non dari ante baptismum; alii duos tribuebant Angelos unicuique homini, unum bonum et unum malum: alii, confitentes omnes homines sub custodia Angelorum esse constitutos, negant unumquemque specialem Angelum suum habere, aut saltem dicunt non constare plures curæ ejusdem Angeli non esse commissos. Fandum est igitur Angelorum custodum existentiam in dubium revocari non posse, sed multa alia ad hanc veritatem attinentia non ita esse liquida.

4° Certum nihilominus aut saltem longe probabilius videtur singulis homines singulis commissos esse Angelis: nam 1° in Act. xii, 15, puella annuntiante Petrum esse ad januam, qui domi erant responderunt: *Angelus ejus est*; 2° S. Hieron., in cap., xviii, Matth., t. I, col. 83, sic habet: « Magna dignitas animarum, » ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in custodia sui Angelum delegatum. » Et S. Bernard.

Serm. in Ps. cxxiii: « In quovis diversorio, in quovis » angulo, Angelo tuo reverentiam habe... Si fidem » consulas, ea tibi angelicam probat præsentiam non » deesse. » 3° Universalis est fidelium persuasio unumquemque suum habere Angelum custodem, ac proinde saltem tot esse Angelos bonos quot simul exstituri sunt homines in terra: porro talis persuasio a nullo pastore reformata, est signum veritatis. Ergo, etc.

5° Præter Angelos custodes singulis hominibus a nativitate deputatos, communiter docent theologi alios esse præpositos imperiis, regnis, provinciis, regionibus, civitatibus, diœcesibus, parochiis, sodalitiis, ecclesiis, imo et singulis sacerdotibus Missam celebrantibus, ut supponunt hæc Canonis verba: *Jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublimè altare tuum.*

6° Angelorum autem custodum præcipua officia erga nos sunt: 1° intellectum illuminare, veritates capacitati ejus aptando vel sub congruis imaginibus præsentando, aut bonas cogitationes suggerendo; 2° voluntatem adjuvare, eam ad bonum excitando, exhortando, occasiones benefaciendi subministrando, male agendi removendo; 3° preces nostras Deo offerre, non ut eos cognoscat, sed ut ratas habeat et exaudiat; 4° damna externa avertere, in periculis; v. g., in bello, in naufragio, in insidiis, in casu, in morte, juvare; morbos, pestilentias fugare, etc.

Neque idcirco dicendum est Angelos hominibus inferiores fieri, quia, ipsos juvando, soli Deo serviunt; nec pariter eos visione beatifica privari; nam, ut ait S. Thomas, 1 parte, q. 11, art. 1, ad tertium: « Angelus per solam intellectualem operationem regulat » suas actiones exteriores. Unde actiones in nullo » impediunt ejus contemplationem, quia duarum » actionum, quarum una est regula et ratio alterius, » una non impedit, sed juvat aliam. »

Ex iis quæ infauste accidunt non tristantur, nec

ipsorum voluntas contrariatur, quia divinæ voluntati semper concordat. Mala quæ committuntur, a malo libertatis usu provenientia, ipsis nullo modo imputari possunt.

7° Angeli custodes nunquam, juxta S. Th., part. 1, q. 113, art. 6, suos clientes penitus deserunt, quia sunt divinæ Providentiæ ministri, et nullus homo divinæ Providentiæ penitus subtrahi potest; sed interdum eos deserunt secundum quid, permittendo scilicet ut, libero suo arbitrio male utentes, in tribulationem cadant, in peccata labantur, etc.

De malorum Angelorum impugnatione.

Mali Angeli vocantur diaboli, dæmones, maligni spiritus: habent principem, qui in pluribus Evangelii locis vocatur *Beelzebub*, v. g., Matth., xii, 24: *Non ejicit dæmones nisi in Beelzebub, principe dæmoniorum*; et Marc. iii, 22: *Beelzebub habet, et in principe dæmoniorum ejicit dæmonia*. Dicitur etiam simpliciter 1° *diabolus*, id est, detractor vel calumniator, quia male de Deo locutus est Evæ, et probabiliter Angelis ut eos in suam apostasiam adduceret; 2° *Satanas*, seu adversarius, quia nobis adversatur; 3° *Lucifer*, quia, secundum plerosque Patres et Doctores, cap. xiv, Is. et xxviii, Ezech. innixos, ante peccatum suum inter cæteros Angelos eminebat, sicut stella quæ appellatur Lucifer eminet inter alias stellas; 4° *Serpens antiquus*, et *Draco*, quia sub forma serpentis apparuit Evæ, et velut serpentes ac dracones horrorem excitat.

Certum est de fide homines viventis diversis modis a dæmonibus vexari, tentari, ad peccatum et æternam damnationem sæpissime induci: hoc enim patet seductione Evæ, tentatione Job et Christi; expressis Scripturæ verbis; v. g., Eph., vi, 12: *Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores*

tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia. Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare. I Petr., v, 8: *Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret; cui resistite fortes in fide, etc.* Ergo, etc.

Cur autem Deus permiserit nos a dæmonibus sic vexari et tentari, quærare periculosum et definire temerarium foret. Sciamus hoc monitum Apostoli (I, Cor., x, 13): *Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere.* Quemadmodum enim Angeli custodes sua assistentia libertatem humanam non lædunt, nec diaboli tentantes, necessitatem imponunt.

Ostendimus bonos Angelos per se non certo cognoscere secretas mentium cogitationes, nec futura libera: ergo a fortiori nec dæmones, nisi per conjecturas.

Plures, ut Origenes, S. Greg. Nyss., Cassianus, censuerunt unumquemque hominem suum habere dæmonem sicut et Angelum custodem: verum hæc opinio communiter rejicitur, quia ex superstitione gentilium duos genios unicuique homini tribuentium oritur, et nullum habet fundamentum, neque in Scriptura, neque in traditione, neque ratione.

CAPUT OCTAVUM.

DE ANGELORUM POTENTIA.

Quando Angeli nomine Dei et velut ipsius ministri agunt, omnia possunt, quia, si propria virtus non sufficiat, Deus ipsis infundit virtutem supernaturalem ad agendum sufficientem: si vero infinita necessaria

sit potentia, Deus per seipsum operatur. Quoniam ad creandum infinita requiritur potentia, et cum aliunde ratio existendi omnis creaturæ in solo Deo reperitur, Angeli creare nequeunt, et erraverunt, contrarium dicentes, antiqui gnostici, et recenter D. Guiraud, *Philos. de l'histoire*, t. I.

*Petit*ur quid possint Angeli virtute potentiæ sibi naturalis.

Certum est eos nihil ex se habere, sed omnem suam potentiam, virtutem et efficaciam a Deo tenere, ac proinde supremæ ipsius voluntati semper esse subiectos. Hinc potestatem non habent dictatricem, nec aliquid possunt contra generales naturæ leges a Deo conditas; quia repugnat Deum eis concessisse facultatem omnia turbandi. Omnes inde concludunt Angelos potestate sibi naturali non posse mortuos suscitare, solem sistere, eclipsem tempore plenilunii patrare, morbos solo nutu curare, etc.

At, quemadmodum mentes humanæ quamdam ex virtute sibi naturali exercent potestatem, sive physice, sive occasionaliter, ut infra dicetur, in proprium corpus, et mediante suo corpore, in materiam extraneam sibi proportionatam, quæritur an Angeli aliquam habeant potestatem naturalem in materiam, vi cujus quædam operari valeant prodigia vires humanas superantia.

Circa hanc quæstionem multum inter se dissentiant philosophi et theologi christiani.

1º Jacob Serces, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, in speciali *de Miraculis* tractatu, anno 1729 edito, contendit dæmones nulla hujusmodi patrare posse prodigia, etiamsi boni Angeli id possent, quod æstimat probabile. Præcipuæ ejus rationes sunt: 1º quia verisimile est potestatem eorum naturalem, in pœnam suæ defectionis, omnipotentia Dei bonorum Angelorum ministerio coerceri; 2º quia, in ea hypothesis, divina miracula a diabolicis secerni non possent, nisi per doctrinam, sicque miracula per doctrinam et doc-